

Du är foderföretagare
– dessa regler gäller dig

Innehåll

Du är foderföretagare – dessa regler gäller dig	4
Så här läser du broschyren	4
Vem är foderföretagare?	5
Vad är en foderanläggning?	5
Därför måste du anmäla dina foderanläggningar	5
När behövs ett godkännande eller särskild registrering?	7
Definitioner	8
Vad är foder?	8
Vad är livsmedel?	8
Vad menas med primärproduktion?	8
Vem är foderleverantör?	8
Det här gäller dig som är primärproducent	9
Foder måste vara säkert	9
Håll god hygien	9
För journaler	9
Det här gäller dig som är primärproducent och håller livsmedelsproducerande djur	10
Skaffa goda utfodringsrutiner	10
Foderföretagare utanför primärproduktionen	
– det här gäller dig som är foderleverantör	11
Så blir dina lokaler och din utrustning fodersäkra	11
Personalen måste vara kunnig	11
Fodersäkra produktionen	11
Upprätta en god kvalitetskontroll	12
Säker lagring och transport	12
För journaler	12
Upprätta ett system för reklamationer	12
Märk förpackningarna på rätt sätt	12
Kontroller	13
Bestämmelser om foder	14
EU-förordningar	14
Nationella lagar och förordningar	14
Jordbruksverkets föreskrifter om foder	14

Du är foderföretagare – dessa regler gäller dig

Den här broschyren riktar sig till dig som är foderföretagare. EU:s hygienförordning för foder berör de flesta jordbrukare och alla foderfabriker, importörer, fodertransportörer och andra verksamheter där foder hanteras, inklusive säljställen för foder till livsmedelsproducerande djur. Broschyren innehåller information om de regler som är viktiga för dig som hanterar foder.

Vad ska du göra om du är primärproducent (jordbrukare)?

- Läs igenom den här broschyren noga – de flesta primärproducenter räknas som foderföretagare och berörs av reglerna i den.
- Anmäl din foderanläggning via Jordbruksverkets e-tjänst. Du kan också anmäla via blankett. Du använder blankett D5 om foderanläggningen enbart ska registreras. Om foderanläggningen också behöver ett godkännande eller en särskild registrering använder du i stället blankett D192.
- Kontrollera att du följer reglerna – om du inte anmäler din foderanläggning eller följer reglerna riskerar du påföljder vid kontroll. Även utbetalningar av jordbrukarstöd till dig kan påverkas.

Vad ska du göra om du är foderföretagare utanför primärproduktionen?

- Läs igenom den här broschyren noga.
- Bedriver du blandartjänst, har butik, lager eller transporterar foder anmäler du din foderanläggning via Jordbruksverkets e-tjänst. Du kan också anmäla via blankett D187. Tillverkare eller importörer av foder för försäljning ska använda sig av blankett D7 och D119.
- Kontrollera att du följer reglerna – om du inte anmäler din foderanläggning eller följer reglerna riskerar du påföljder vid kontroll.

Jordbruksverkets e-tjänst

För att kunna anmäla din foderanläggning via Jordbruksverkets e-tjänst behöver du ha en e-legitimation och tidigare ha gjort en SAM-ansökan. Blanketterna finns att ladda ner från Jordbruksverkets webbplats (www.sjv.se). Vid problem med inloggning på e-tjänsten eller vid beställning av blanketter kan du kontakta Jordbruksverkets kundtjänst, telefon 0771-223 223.

Så här läser du broschyren

- Sidorna 4–7 samt 13 gäller alla foderföretagare.
- Om du är primärproducent (jordbrukare) ska du dessutom läsa sidan 8 och om du håller djur också sidan 9–10.
- Sidorna 11–12 gäller foderföretagare utanför primärproduktionen, till exempel fodertransportörer eller foderanläggningar för tillverkning av foder för försäljning.
- Om du både hanterar foder till egna djur och levererar till andra, till exempel en annan jordbrukare, berörs du av hela broschyren (läs undantagen på sida 5).

Reglerna beskrivs översiktligt i denna broschyr. Det kan hända att du även behöver läsa foderhygienförordningen för att vara säker på att du uppfyller reglerna. En förteckning över alla bestämmelser om foder hittar du på sidan 14 i broschyren. Lagstiftningen kan laddas ner i från Jordbruksverkets webbplats (www.sjv.se).

Vem är foderföretagare?

Foderhygienförordningen omfattar all verksamhet som bedrivs av foderföretagare i alla led från och med primärproduktion av foder till och med utsläppande av foder på marknaden. Foderföretagare är alla som i sin verksamhet med eller utan vinstsyfte bedriver produktion, framställning, bearbetning, lagring, transport eller distribution av foder och producenter som producerar eller lagrar foder för utfodring av livsmedelsproducerande djur på sin egen jordbruksanläggning. Foderföretagare finns inom många verksamhetsområden t.ex. kycklinguppfödning, grisproduktion, vilthägn, vattenbruk och renskötsel. Som foderföretagare ansvarar du för att kraven i foderhygienförordningen uppfylls.

Vad är en foderanläggning?

En foderanläggning är de utrymmen i verksamheten där foder hanteras. När det gäller primärproducenter av foder, dvs. i praktiken oftast jordbrukare, betraktar Jordbruksverket varje jordbruksfastighet som en foderanläggning, om foder hanteras som ett led i primärproduktionen där. Om jordbruket bedrivs på flera gårdar som ligger alldeles intill varandra får de räknas som en foderanläggning även om de har flera fastighetsbeteckningar. Om däremot jordbruksföretaget består av flera gårdar som inte ligger mycket nära varandra räknas varje gård, där foder odlas eller hanteras, som en foderanläggning. Foderfabriker, anläggningar som utför blandartjänst, transportörer, butiker och lager där hantering av foder förekommer betraktas också som foderanläggningar.

Därför måste du anmäla dina foderanläggningar

Syftet med bestämmelserna är att garantera folkhälsan och konsumenternas trygghet genom god livsmedels- och fodersäkerhet. Kravet är att alla foderanläggningar, som används inom någon del av foderhanteringen, ska anmälas till Jordbruksverket. En anledning är ett ökat krav på att kunna spåra och hindra ohälsosam spridning av smitta eller förorening.

Anmälningarna blir grunden för register som gör det möjligt att i större utsträckning spåra produkter om något går fel. Spårbarhet är viktig för att begränsa riskerna inom livsmedels- och foderkedjan.

Om du som foderföretagare har två eller fler foderanläggningar ska du anmäla dessa var för sig.

VILKA FODERANLÄGGNINGAR BEHÖVER INTE ANMÄLAS?

Du behöver inte anmäla:

- **enskild produktion av foder...**
  - ... för livsmedelsproducerande djur som konsumeras eller vars produkter konsumeras inom det egna privathushållet t.ex. hushållsgris, några höns eller bin för husbehov.
  - ... för icke-livsmedelsproducerande djur, t.ex. sällskapsdjur som hund och katt. Hästar betraktas i normalfallet som livsmedelsproducerande djur, men om det i hästpasset står att djuret inte ska användas i livsmedelskedjan betraktas dessa djur som icke-livsmedelsproducerande djur.
- **utfodring av...**
  - ... livsmedelsproducerande djur för konsumtion inom det egna privathushållet t.ex. hushållsgris, höns eller bin för husbehov.
  - ... livsmedelsproducerande djur om du som primärproducenten bara levererar små mängder primärprodukter (livsmedel) direkt till konsumenter eller till lokala detaljhandelsföretag som levererar direkt till konsumenter.
  - ... icke-livsmedelsproducerande djur, t.ex. om alla hästar i ditt stall har inskrivet i sina hästpass att de inte får gå till livsmedelsproduktion.
- **handel med...**
  - ... foder för sällskapsdjur, dvs. zoobutiker. Butiker som säljer foder till hästar omfattas däremot av anmälningskravet eftersom hästar betraktas som livsmedelsproducerande djur.
  - ... små mängder foder till lokala jordbruksföretag för användning inom dessa jordbruksföretag. Jordbruksverket har satt gränsen för små mängder till lokala jordbruksföretag vid 10 ton torrsubstans per år inom en 50 km radie.

Så anmäler du dina foderanläggningar

Är du primärproducent anmäler du din foderanläggning via Jordbruksverkets e-tjänst. Du kan också anmäla via blankett. Du använder blankett D5 om foderanläggningen enbart ska registreras. Om foderanläggningen också behöver ett godkännande eller en särskild registrering använder du i stället blankett D192.

Bedriver du blandartjänst, har butik, lager eller transporterar foder kan du använda dig av e-tjänsten eller blankett D187 för att anmäla din foderanläggning. Tillverkare eller importörer av foder för försäljning ska använda sig av blankett D7 och D119.

För att kunna anmäla din foderanläggning via Jordbruksverkets e-tjänst behöver du ha en e-legitimation och tidigare ha gjort en SAM-ansökan. Blanketterna finns att ladda ner från Jordbruksverkets webbplats (www.sjv.se). Vid problem med inloggning på e-tjänsten eller vid beställning av blanketter kan du kontakta Jordbruksverkets kundtjänst, telefon 0771-223 223.

När behövs ett godkännande eller särskild registrering?

Alla foderanläggningar ska anmälas till Jordbruksverket. I vissa fall behövs även ett godkännande eller en särskild registrering från Jordbruksverket för att en verksamhet med foder ska vara tillåten i en foderanläggning. Du behöver ett godkännande eller en särskild registrering om du som primärproducent svarar ja på någon av nedanstående frågor:

- Ska du använda mjölk eller mjölkprodukter som inte värmebehandlats eller som endast genomgått en enkel pastörisering? Frågan avser produkter från mejeri, inte egen mjölk som används för t.ex. utfodring av egna kalvar.
- Ska du använda kött- eller benmjöl som gödningsmedel?
- Ska du själv blanda in läkemedel i foder på din anläggning?
- Ska du själv blanda in koccidiostatika eller histomonostatika i foder på din anläggning?
- Ska du själv blanda in fiskmjöl, dikalciumfosfat, trikalciumfosfat eller blodprodukter i foder på din anläggning?
- Ska du själv blanda in tillväxtfrämjande medel i foder på din anläggning?
- Ska du sälja icke värmebehandlad spannmål för utfodring av fjäderfä?

För fodertillverkare, importörer och annan verksamhet med foder krävs det ett godkännande eller en särskild registrering för:

- Tillverkning och lagring av ett foder som innehåller läkemedel.
- Tillverkning och utsläppande på marknaden av en del fodertillsatser, samt förblandningar och foderblandningar som innehåller vissa fodertillsatser.
- Tillverkning av foderblandningar som innehåller fiskmjöl, di- och trikalciumfosfat, blodmjöl och blodprodukter.
- Tillverkning och utsläppande på marknaden av bioproteiner.
- Lagring av animaliska biprodukter.
- Försäljning av icke värmebehandlat spannmål.

Hur går godkännandet till?

Om den foderanläggning som du anmält behöver ett godkännande blir du kontaktad av Jordbruksverket och det görs en inbesiktning av din foderanläggning för att undersöka om den uppfyller kraven. Om foderanläggningen uppfyller kraven så godkänner Jordbruksverket den. Ett godkännande kan vara tidsbegränsat eller gälla tills vidare. I god tid innan ett tidsbegränsat godkännande slutar att gälla måste du ansöka om förnyat godkännande hos Jordbruksverket. Om kraven på foderanläggningen fortfarande är uppfyllda så förlängs godkännandet. Jordbruksverket har rätt att återkalla ett godkännande om kraven på foderanläggningen inte längre uppfylls.

Du får ett godkännandenummer

Foderanläggningar som Jordbruksverket godkänt får ett godkännandenummer som är unikt för den aktuella anläggningen. Ett godkännandenummer börjar med α -tecken och kan till exempel se ut så här: α SE123456.

Syftet med numret är att underlätta spårning av smitta eller förorening. Allt foder som tillverkas eller märks i en foderanläggning ska vara märkt med det aktuella godkännandenumret på förpackningen. Godkännandenumret ska också stå på följesedeln vid försäljning.

Definitioner

Det är inte alltid lätt att förstå vad det man läser i lagar och förordningar betyder i praktiken. För att underlätta läsningen presenteras här ett antal definitioner av begrepp som används i den här broschyren och i de lagar och förordningar som omnämns.

VAD ÄR FODER?

Det är avsikten som styr om en produkt är foder eller inte. I den stund man bestämmer sig för att en vara ska användas för utfodring är produkten ett foder. Växande gröda, även bete, är foder när det är avsett att konsumeras av djur.

"foder: alla ämnen eller produkter, inbegripet tillsatser, och oberoende av om de är bearbetade, delvis bearbetade eller obearbetade, som är avsedda för utfodring av djur."
Förordning (EG) nr 178/2002, artikel 3

VAD ÄR LIVSMEDEL?

Precis som i definitionen av foder styr syftet om en produkt är ett livsmedel eller ej. En produkt räknas som livsmedel när det är meningen att den ska förtäras av människor.

"livsmedel: alla ämnen eller alla produkter, oberoende av om de är bearbetade, delvis bearbetade eller obearbetade, som är avsedda för eller rimligen kan förväntas att förtäras av människor."
Förordning (EG) nr 178/2002, artikel 2

VAD MENAS MED PRIMÄRPRODUKTION?

Med primärproduktion avses t.ex. framställning av primärprodukter som spannmål, grovfoder eller foderblandningar och utfodring av livsmedelsproducerande djur.

"primärproduktion: produktion, uppfödning eller odling av primärprodukter inklusive skörd, mjölkning och produktion av livsmedelsproducerande djur före slakt. Jakt, fiske och insamling av vilda produkter omfattas också."
Förordning (EG) nr 178/2002, artikel 2

VEM ÄR FODERLEVERANTÖR?

Fodertillverkare och importörer av foder är foderleverantörer och ansvarar för fodret på den svenska marknaden.

"den som i första led, efter införsel eller tillverkning, släpper ut foder på marknaden. Den som utför blandartjänst är inte att anse som en foderleverantör."
Föreskrift (SJVFS 2006:81) om foder

Det här gäller dig som är primärproducent

Du ansvarar för att din verksamhet följer lagstiftningen

Det är viktigt att komma ihåg att du som foderföretagare bär ansvar för din verksamhet. Du är skyldig att se till att EU:s lagstiftning och svensk lagstiftning följs. Det gäller alla steg i produktions-, bearbetnings- och distributionskedjan som du ansvarar för.

Vid utfodring av livsmedelsproducerande djur ska du se till att risken för att fodret förorenas är så liten som möjligt. Du måste också se till att det foder du använder kommer från foderanläggningar som är registrerade eller godkända.

Spårbarhet

Dina skyldigheter omfattar även produkternas spårbarhet. Alla produkter som är avsedda att ingå i ett foder ska kunna spåras genom alla stadier i produktions-, bearbetnings- och distributionskedjan. Det betyder att du bland annat måste kunna uppge alla personer eller företag från vilka du mottagit ett foder eller en produkt som ska ingå i ett foder. Likaså måste du kunna uppge vilka som tagit emot dina produkter. I detta syfte måste du ha dokument så att du på begäran ska kunna lämna ut dessa uppgifter till Jordbruksverket och länsstyrelsen.

Återkallande

Om du har skäl att misstänka att en produkt som du tillverkat, importerat, bearbetat eller distribuerat inte uppfyller kraven för fodersäkerheten är du skyldig att se till att fodret dras tillbaka från marknaden. Du måste även informera Jordbruksverket om detta och om vilka åtgärder du vidtagit.

FODER MÅSTE VARA SÄKERT

Fodersäkerheten är ytterst viktig för att säkra människors och djurs hälsa. Du får inte släppa ut foder på marknaden, eller ge det till djur, om fodret inte är säkert. Ett foder är inte säkert om det har en negativ effekt på människors eller djurs hälsa eller kan leda till att ett livsmedel från ett livsmedelsproducerande djur inte är säkert som människoföda. Du kan läsa mer om detta på Jordbruksverkets webbplats (www.sjv.se).

HÅLL GOD HYGIEN

Som foderföretagare ska du se till att verksamheten sker på ett sådant sätt att fodersäkerheten inte äventyras. Det innebär att du är ansvarig för att produkterna inte förorenas eller förstörs. Luft, jord och vatten kan förstöra ditt foder. Gödningsmedel, växtskyddsmedel, bekämpningsmedel, läkemedel och avfall kan förorena fodret. För att förhindra att fodret förstörs eller förorenas ska du:

- använda rent vatten
- hålla all utrustning ren och se till att vid behov desinficera på lämpligt sätt efter rengöring
- se till att produktion, transport och lagring håller en god hygienisk standard
- förhindra så gott det går att djur och skadedjur kommer åt fodret under lagring
- lagra och hantera avfall separat från foder
- se till att förpackningsmaterial inte hamnar i fodret
- ta hänsyn till de resultat från provtagningen av foder som är viktiga för fodersäkerheten

FÖR JOURNALER

Som foderföretagare ska du föra journaler över olika risker som fodret kan ha utsatts för. Du kan även ta hjälp av andra personer t.ex. rådgivare eller veterinärer i detta arbete. Uppgifterna i journalerna ska vara tillgängliga för Jordbruksverket och länsstyrelsen.

Som foderföretagare måste du särskilt föra journal över:

- användning av växtskydds- och bekämpningsmedel
- användning av genetiskt modifierat utsäde
- förekomst av skadedjur eller sjukdomar som kan riskera fodersäkerheten
- resultaten från analyser som gjorts och som kan vara viktiga för fodersäkerheten
- varje sändning av foder, varifrån den kommer och i vilken mängd
- varje leverans av foder, vart det sålts och i vilken mängd

Det här gäller dig som är primärproducent och håller livsmedelsproducerande djur

SKAFFA GODA UTFODRINGSRUTINER

Det finns regler i foderhygienförordningen för att skapa och bevara goda utfodringsrutiner. Här kan du läsa om vad det innebär för dig som är foderföretagare. Du kan läsa mer om detta på Jordbruksverkets webbplats (www.sjv.se).

Betesgång

Även bete är foder. Det innebär att betet måste vara säkert för att livsmedel- och fodersäkerheten ska vara tryggad. Du ska därför se till att betesmarken inte förorenas av fysiska, biologiska eller kemiska faror. Till exempel kan det vara olämpligt att ha livsmedelsproducerande djur betandes intill en motorväg eftersom det kan leda till förhöjda halter av bly i både kött och mjölk. För att hindra att betet förorenas ska du också följa reglerna för karenstider efter kemikalieanvändning. Du ska alltså vänta en tid innan djuren får beta på betesmarkerna.

Livsmedelsproducerande djur får endast beta på mark där naturgödsel har använts. Har du använt andra gödningsmedel med animaliskt innehåll måste en vinterperiod ha förflutit efter senaste användningen.

Stall och utfodringsutrustning

Det är viktigt för livsmedel- och fodersäkerheten att det finns goda rengöringsrutiner i din foderanläggning. Som foderföretagare ska du se till att hela foderanläggningen, inklusive utfodringsutrustningen, rengörs grundligt och regelbundet för att förebygga problem och faror. Kemikalier som du använder vid rengöring och desinfektion ska användas enligt anvisningarna på förpackningen och förvaras separat från foder och utfodringsplatser.

Skadedjur kan ta sig in i foderanläggningen och förorena foder och strö. För att förhindra detta ska alla foderföretag ha ett system för bekämpning av skadedjur. Foder och strö som du använder i foderanläggningen ska bytas ut ofta och får inte bli möjligt.

Lagring

Även lagringen utgör en viktig del i foderkedjan och kan vara en kritisk punkt för fodersäkerheten. För att minska risken att fodret förorenas under lagringen ska du se till att det förvaras separat från kemikalier och andra produkter som är förbjudna i foder. Det är även viktigt att lagringsplatsen och behållarna rengörs regelbundet för att undvika att ett foder förorenar ett annat. Du ska se till att de alltid hålls rena och torra.

Om du lagrar olika fodersorter som är avsedda för olika djurslag ska dessa förvaras på ett sätt som minskar risken att fodret ges till fel djurslag. Detta är särskilt viktigt vid användning av foder som innehåller läkemedel. Foder som innehåller fiskmjöl får ges till gris och fjäderfä, men får inte användas eller lagras på gårdar där det finns idisslare. Utsäde ska du lagra på ett sådant sätt att det är utom räckhåll för djur.

Distribution

En foderföretagares system för distribution av foder ska garantera att rätt foder skickas till rätt mottagare. Transportfordonen som används måste rengöras regelbundet. Du ska alltid hantera foder som innehåller läkemedel separat från foder som inte innehåller läkemedel för att förhindra förorening.

Vatten

När du håller djur är det viktigt att vattnet är av god kvalitet. Om du misstänker att djuren fått i sig vatten av dålig kvalitet, eller att fodret på något sätt har blivit förorenat av vattnet måste du vidta åtgärder för att bedöma och minimera riskerna. Vattenutrustningen ska, när det är möjligt, rengöras och underhållas regelbundet.

Som foderföretagare är du ansvarig för att vattenutrustningen utformas, byggs och placeras så att riskerna för förorening blir så liten som möjligt.

Foderföretagare utanför primärproduktionen – det här gäller dig som är foderleverantör

Det finns olika krav på foderföretagare beroende på om de är primärproducenter eller foderleverantörer. Här följer regler för dig som är foderleverantör. Dessa regler gäller även dig som primärproducent om du säljer foder till ett annat jordbruksföretag för egen användning, om kvantiteten överstiger 10 ton per år och längre bort än 50 km från din gård.

Detta är en kort presentation, du kan även läsa kraven i sin helhet i foderhygienförordningen, (EG) nr 183/2005.

SÅ BLIR DINA LOKALER OCH DIN UTRUSTNING FODERSÄKRA

Hygien

Det är viktigt med god hygien i de utrymmen där foder hanteras. Du ska se till att lokaler, lagerutrymmen, utrustning, behållare, transportlådor, fordon och deras omgivning hålls rena. För att detta ska fungera måste utrustningen vara utformad på ett sätt som gör det möjligt att rengöra och desinficera grundligt.

Skadedjur kan riskera fodersäkerheten. Det ska därför finnas ett program för att bekämpa dessa. Du måste säkra dörrar, fönster och andra öppningar mot skadedjur om det finns ett behov av detta för att hindra att de tar sig in i dina foderanläggningar.

Kvalitet och fodersäkerhet

Utformningen av utrustning och utrymmen ska vara gjord på ett sådant sätt att risken minskar för att kvalitet och fodersäkerhet ska försämrats. Det innebär till exempel att den mätutrustning och de blandare som du använder inom fodertillverkningen ska vara lämpliga för de volym- och viktmängder som används. Du måste regelbundet kontrollera utrustningen och se till att blandaren ger homogena blandningar och att mätutrustningen behåller sin exakthet. Även utformningen av avlopp, innertak och inventarier ska vara konstruerade på ett sätt som minskar risken för att fodret kan förorenas.

PERSONALEN MÅSTE VARA KUNNIG

Personalen i ett foderföretag måste ha de kunskaper och kvalifikationer som krävs för en god fodersäkerhet. Foderföretaget ska därför upprätta en organisationsplan där man redovisar den arbetsledande personalens kvalifikationer, till exempel yrkeserfarenhet och utbildningsbevis. Dessa uppgifter ska finnas tillgängliga vid offentlig kontroll. Foderföretaget ska utses en kvalificerad person att ansvara för produktionen och en som ansvarar för kvalitetskontrollen.

Skriftlig information

Personalen ska alltid få skriftlig information om sina uppgifter, ansvarsområden och befogenheter. Det gäller särskilt när foderföretaget har ändrat förhållandena inom foderhanteringen.

FODERSÄKRA PRODUKTIONEN

Kritiska styrpunkter (HACCP- Hazard Analysis and Critical Control Points)

För att du ska kunna garantera en säker tillverkningsprocess måste foderhanteringen analyseras enligt HACCP-principerna (Hazard Analysis and Critical Control Points). Foderföretaget ska bl.a identifiera kritiska moment i processen som ska kontrolleras och följas upp.

För att minska riskerna för att människors och djurs hälsa äventyras måste det finnas en övervakning av produktionen som hindrar att främmande ämnen och andra föroreningar kommer i kontakt med fodret. De ämnen och produkter som du hanterar i tillverkningsprocessen, och som inte är lämpliga som foder, måste identifieras och isoleras. Det kan till exempel vara avfall, förpackningsmaterial, kemikalieämnen och råvaror som inte får finnas i foder.

Säkra spårbarheten

Som foderföretagare är du ansvarig för spårbarheten. Du ska kunna garantera att dina produkter kan spåras på ett effektivt sätt.

UPPRÄTTA EN GOD KVALITETSKONTROLL

Plan för kvalitetskontroll

För att kunna utföra kvalitetskontroller måste foderföretaget ha tillgång till eller möjlighet att anlita ett laboratorium med utbildad personal och lämplig utrustning. Foderföretaget måste också upprätta en plan för kvalitetskontroll och genomföra denna. Planen ska bland annat innefatta uppgifter om:

- kontroller av de kritiska momenten i tillverkningsprocessen
- på vilket sätt och hur ofta provtagningar görs
- vilka analysmetoder som används och hur ofta analyser görs
- efterlevnaden av kvalitetskontrollen och vad som kan hända om den inte efterlevs.

Provtagning för ökad spårbarhet

För att säkerställa spårbarheten ska du som tillverkar foder till livsmedelsproducerande djur dokumentera de råvaror som använts i slutprodukten. Denna dokumentation ska vara tillgänglig vid offentlig kontroll. Det ska tas prover på ingredienserna som ingår i fodret och från varje parti som släpps ut på marknaden. Om du tillverkar foder till djurslag som inte är livsmedelsproducerande behöver du endast ta prover på slutprodukten. Alla prover ska vara tillgängliga för Jordbruksverket och vid offentlig kontroll. De ska dessutom förseglas, märkas och förvaras på ett sådant sätt att sammansättningen inte ändras.

LAGRA OCH TRANSPORTERA SÄKERT

Korskontaminering

För att förhindra att bearbetat foder kontamineras, det vill säga förorenas av andra foder, ska du förvara det separat från foderråvaror och obearbetat foder. För att undvika förväxlingar och korskontaminationer ska det även vara lätt att identifiera fodret under lagring och transport.

Lagringsförhållanden

Fodret ska lagras och transporteras i lämpliga behållare och förvaras i lokaler som utformats, anpassats och underhålls för att säkerställa goda lagringsförhållanden. I dessa lokaler får endast personer vistas som fått tillstånd av foderföretagaren.

Hygien

Behållare och utrustning ska hållas rena. Foderföretagaren ska även införa ett rengöringsprogram för att minska risken för att spår av rengöringsmedel och desinfektionsmedel förekommer i fodret.

FÖR JOURNALER

Som foderföretagare ska du föra register med uppgifter över inköp, produktion och försäljning av foder. Syftet med detta är att möjliggöra en effektiv spårning av produkterna hela vägen fram till slutdestinationen. Därför gäller detta krav även dig som är foderföretagare men aldrig hanterar fodret utan bara fungerar som mellanhand. Alla foderföretagare, utom mellanhänderna, ska också dokumentera tillverkningsprocessen, egenkontrollerna samt spårbarheten av ingående foder.

UPPRÄTTA ETT SYSTEM FÖR REKLAMATIONER

Alla foderföretagare ska ha ett system för registrering och behandling av reklamationer. Som foderföretagare ska du även ha ett system för att snabbt kunna återkalla produkter som släppts ut på marknaden.

MÄRK FÖRPACKNINGARNA PÅ RÄTT SÄTT

Du är ansvarig för att märkningen, det vill säga texten på förpackningen, av dina produkter följer svensk lagstiftning. Produkterna ska vara märkta på ett sätt som underlättar spårningen av dem. Märkningen får inte vara vilseledande för konsumenten och den får inte heller innehålla medicinska påståenden om produkten. Ett påstående är medicinskt i märkningen av ett foder när man uttrycker att produkten till exempel förhindrar, minskar risken för, förebygger, motverkar eller botar sjukdomar och åkommor.

Kontroller

Det kommer att ske offentliga kontroller både hos primärproducenter och hos övriga foderföretagare av hur reglerna uppfylls. Om du inte följer reglerna riskerar du att inte få bedriva verksamhet där foder hanteras. Även utbetalningar av jordbrukarstöd till dig som är primärproducent kan påverkas.

Från och med den 1 januari 2009 är det Jordbruksverket och Länsstyrelserna som utför de offentliga kontrollerna.

Bestämmelser om foder

Här är en lista över förordningar, lagar och föreskrifter som du kan beröras av som foderföretagare. Du hittar bestämmelserna på Jordbruksverkets webbplats (www.sjv.se).

EU-FÖRORDNINGAR

- Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 178/2002 av den 28 januari 2002 om allmänna principer och krav för livsmedelslagstiftning, om inrättandet av Europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet och om förfaranden i frågor som gäller livsmedelssäkerhet
- Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 852/2004 av den 29 april 2004 om livsmedelshygien
- Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004 av den 29 april 2004 om offentlig kontroll för att säkerställa kontrollen av efterlevnaden av foder- och livsmedelslagstiftningen samt bestämmelserna om djurhälsa och djurskydd
- Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 999/2001 om fastställande av bestämmelser för förebyggande, kontroll och utrotning av vissa typer av transmissibel spongiform encefalopati
- Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1774/2002 av den 3 oktober 2002 om hälsobestämmelser för animaliska biprodukter som inte är avsedda att användas som livsmedel
- Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 2160/2003 beträffande krav för användningen av särskilda bekämpningsmetoder inom ramen för de nationella programmen för bekämpning av salmonella
- Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1829/2003 om ansökan om godkännande för nya genetiskt modifierade livsmedel och foder, anmälan av befintliga produkter och oavsiktlig eller tekniskt oundviklig förekomst av genetiskt modifierat material av vilket det gjorts en positiv riskbedömning
- Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1830/2003 av den 22 september 2003 om spårbarhet och märkning av genetiskt modifierade organismer och spårbarhet av livsmedel och foderprodukter som är framställda av genetiskt modifierade organismer och om ändring av direktiv 2001/18/EG
- Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1831/2003 av den 22 september 2003 om fodertillsatser
- Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 183/2005 av den 12 januari 2005 om fastställande av krav för foderhygien
- Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 396/2005 av den 23 februari 2005 om gränsvärden för bekämpningsmedelsrester i eller på livsmedel och foder av vegetabiliskt och animaliskt ursprung och om ändring av rådets direktiv 91/414/EEG
- Kommissionens förordning (EG) nr 2075/2005 av den 5 december 2005 om fastställande av särskilda bestämmelser för offentlig kontroll av trikiner i kött

NATIONELLA LAGAR OCH FÖRORDNINGAR

- Lag (2006:805) om foder
- Förordning (2006:814) om foder
- Djurskyddslag (1988:534)

JORDBRUKSVERKETS FÖRESKRIFTER OM FODER

- Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2006:81) om foder
- Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 1995:79) om frivillig och förebyggande salmonella-kontroll av fjäderfäbesättningar
- Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2000:128) om djurhållning i ekologiskt lantbruk.
- Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2002:21) om frivillig och förebyggande hälsokontroll avseende salmonella hos svin
- Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2002:20) om frivillig och förebyggande hälsokontroll avseende salmonella hos nötkreatur
- Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2006:84) om befattning med animaliska biprodukter och införsel av andra produkter, utom livsmedel, som kan sprida smittsamma sjukdomar till djur och människor

Besök Jordbruksverkets webbplats (www.sjv.se)

Foto: Urban Wigert sid 1, 2 ooh 13, Mats Pettersson sid 6 och Per G Norén sid 15.
© Jordbruksverket
Tryckt i oktober 2008